

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Första kammaren.

Nr 7.

Torsdagen den 29 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Undén* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 37, med förslag till lag om ändrad lydelse av andra stycket av slutbestämmelserna i lagen den 19 juni 1917 angående ändring i vissa delar av lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige;

nr 38, med förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderätts-havare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område;

nr 39, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri m. m.;

nr 40, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden;

nr 41, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m.;

nr 42, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden; samt

nr 43, angående provisorisk förhöjning av de enligt resereglementet utgående dagtraktamenten för extra förrättningar i statens ärenden.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att riksdagsmannen *J. G. Waller*, som för närvarande vårdas å Sundsvalls lasarett för tarmlödning, på grund härav är oförmögen tills vidare deltaga i riksdagsarbetet, intygas härmed.

Sundsvall den 24 januari 1920.

Sven Lundberg,

leg. läkare.

1:ste underläkare.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet den av herrar *Träff* och *Almkvist* väckta motionen, nr 181, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 54 och 56 i förordningen om kommunalstyrelse i stad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herrar *Träff* och *Almkvist* väckta motionen, nr 182, om anslag för gäldande av statsbidrag till avlönanade av kommunalborgmästare m. fl.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets memorial nr 2. med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse.

Efter föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades propositionerna nr 37—42 till behandling av lagutskott, varjämte propositionen nr 43 på begäran bordlades.

Herr *Lindhagen* väckte följande motioner:

nr 183, om lagrådets avskaffande eller förändring; och

nr 184, angående skrivelse till Konungen med begäran om övervägande och eventuellt förslag beträffande reglering av förhållandet mellan landsbygden och städerna m. m.

Dessa motioner hänvisades, nr 183 till konstitutionsutskottet och nr 184 till kammarens andra tillfälliga utskott.

Avgåvos och hänvisades till kammarens andra tillfälliga utskott ytterligare följande motioner:

nr 185, av herr *Wohlén* m. fl., angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning i fråga om en enhetlig organisation av den svenska socialförsäkringens olika grenar; samt

nr 186, av herrar *Björkman* och *Söderbom*, angående skrivelse till Konungen i fråga om åvägabringande av en statistisk undersökning angående motboksinnnehavarnas fördelning efter kön m. m.

Herr *Lind* väckte en motion, nr 187, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag om understöd från brandaktiebolagen till förmån för i synnerhet landsbygdens eldsläckningsväsen.

Denna motion blev på begäran bordlagd.

Justerades protokollsutdrag för denna dag ävensom protokollen för den 24 och den 27 innevarande månad.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 3,25 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*.

Lördagen den 31 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr statsrådet friherre *Palmstierna* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 44, angående ersättning åt värnpliktige M. A. Åmans änka och minderåriga barn.

Upplästes en till kammaren inkommen skrift, så lydande:

Till riksdagens första kammare!

Undertecknad får härmed värdsamt anhålla att få avsäga mig ledamotskapet av riksdagens första kammare, då min tid icke tillåter mig att i fortsättningen fullgöra detta uppdrag.

Stockholm den 31 januari 1920.

J. O. Ödlund.

På gjord proposition godkände kammaren det hinder, som herr Ödlund åberopat till stöd för sin avsägelse av riksdagsmannabefattningen.

På sedermera av herr talmannen gjord framställning beslöt kammaren att till Konungen avlåta skrivelse med anmälan om den gjorda avsägelsen samt den därigenom inom kammaren uppkomna ledigheten, varefter ett i sådant avseende uppsatt skrivelseförslag upplästes och godkändes.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 9, med anledning av remiss från andra kammaren av en utav herrar S. Persson i Fritorp och J. Jönsson i Slätåker väckt motion;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 28 av sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anvisande av medel för utförande av om- och påbyggnadsarbeten å de i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm uppförda byggnaderna;

nr 16, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t uti propositionen om tilläggsstat för år 1920 gjorda framställningar om anslag till postverket jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 17, i anledning av väckta motioner om beredande av kredit vid export av färsk fisk till Tyskland;

bankoutskottets utlåtande nr 3, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 m. m.;

lagutskottets memorial nr 1, i anledning av remiss från andra kammaren av en av herr Hallén väckt motion;

andra lagutskottets utlåtanden och memorial:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 mars 1900 agående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår; samt

nr 2, angående ersättning till sekreteraren Henrik Carlson för biträde såsom sekreterare hos utskottet, innan ordinarie kanslipersonal blivit utsedd; ävensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbetalande av visst statslån från egna hemslänefonden till Kungsörs egna hemsförening u. p. a.;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av ett område vid berget Vaddetjåkko i närheten av Torne träsk; och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

Anställdes val av sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning sistlidna år, vilken granskning skall taga sin början den 1 oktober 1920; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till revisorer utsedda:

herr Bäckström, H. M., ledamot av riksdagens första kammare	med 80 röster,
» Dahl, P. A., rådman, Kristianstad	» 80 » ,
» Ericsson, Ollas, ledamot av riksdagens första kammare	» 80 » ,
» Hellström, P., ledamot av riksdagens första kammare	» 80 » ,

herr Ingeström, Å., ledamot av riksdagens första kammare	med 80 röster,
» Nilsson, Gustaf, ledamot av riksdagens första kammare	80 » .

Företogs val av tre revisorssuppleanter för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning år 1919; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit därtill utsedda följande ledamöter av riksdagens första kammare:

herr Pålsson, J.,	med 52 röster.
» Olsson, Oscar,	» 52 » .
» Boberg, C. G.,	» 52 » .

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Anställdes val av tjugufyra valmän för utseende av revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning år 1919; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmän:

herr Antonsson	med 44 röster
» Barthelson	» 44 »
» Bergström, Albert,	» 44 »
» Bergström, Gustaf,	» 44 »
» Bergqvist	» 44 »
» Björnsson, J. E.,	» 44 »
» Carlsson, Johan,	» 44 »
» Grevesmühl	» 44 »
» Hult	» 44 »
» Juhlin	» 44 »
» Larsén, G. A.,	» 44 »
» Larson, Edward,	» 44 »
» Nilsson, Johan, i Malmö	» 44 »
» Nilsson, Johan, i Skottlandshus	» 44 »
» Nilsson, Gustaf,	» 44 »
» Nilsson, K. A.,	» 44 »
» Norling	» 44 »
» Nylander	» 44 »
» Petterson, Malkolm,	» 44 »
» Pettersson, Ivar,	» 44 »
» Rosén	» 44 »
» Strömberg	» 44 »
» Walles	» 44 »
» Öhngren	» 44 »

Företogs val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för gransk-

ning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning år 1919; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmanssuppleanter:

herr Rosling	med 28 röster
» Johansson, J. P., i Hornsberg	» 28 »
» Enhörning	» 28 »
» Hansén	» 28 »
» Andersson, H. G., i Kolstad	» 28 »
» Wigforss	» 28 »

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition, nr 43, angående provisorisk förhöjning av de enligt rese-reglementet utgående dagtraktamenten för extra förrättningar i statens ärenden.

Föredrogs och hänvisades till kammarens andra tillfälliga utskott herr *Linds* motion, nr 187, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag om understöd från brandaktiebolagen till förmån för i synnerhet landsbygdens eldsläckningsväsen.

*Interpellation
i fråga om
framförande
av förslag till
en internationell rätts-
ordning.*

Herr *Lindhagen* erhöll på begäran ordet och anförde: Under kriget gjordes från det svenska fredsfolket gällande, att de neutrala staterna borde framträda som medlare och därvid tillika samla sig om ett förslag till riktlinjer för en varaktig fred, byggd på rättvisa och humanitet.

På olika sätt skedde och hänvändelser till den svenska regeringen att taga initiativ till ett sådant samförstånd eller, om det ej vann anslutning, framträda ensam i det äskade avseendet.

Även riksdagens andra kammare anslöt sig åren 1916 och 1917 till ett sådant strävande. Kammaren begärde sistnämnda år övervägande av regeringen, på vad sätt genom svenskt eller skandinaviskt regeringsinitiativ kunde sammankallas en officiell fredskonferens av neutrala stater med uppgift att söka utarbета förberedande förslag till en internationell rättsordning, som ville trygga individernas och folkens lika utvecklingsrätt under hägnet av politisk, ekonomisk och andlig frihet samt därigenom betrygga en varaktig fred.

Ingenting avsevärt avhördes emellertid från regeringen. Den iakttog tillbakadragenhet i allt, som rörde framtiden.

Nu föreligger emellertid åter en situation för de neutrala staterna, som icke blott i mångt och mycket påminner om den tidpunkt, då andra kammaren gjorde sina förberörda uttalanden, utan ännu mera uppfordrar dem, såvitt jag förstår, till gemensamt framträdande för värdandet om egna intressen och mänskliga ideal.

Med anledning härav tillåter jag mig anhålla om första kam-

marens tillstånd att få till utrikesministern framställa följande spörsmål:

1) anser regeringen, att i dessa tider de under kriget neutrala staterna böra känna sig uppfordrade av förhållandena att till värnandet av egna intressen och mänskliga ideal gemensamt framföra ett förslag eller några vägledande tankar för en internationell rättsordning, som kan trygga individernas och folkens lika utvecklingsrätt under hägnet av politisk, ekonomisk och andlig frihet; och

2) därest så är händelsen, kan det emotses, att regeringen vill taga initiativ till en sådan samverkan i större eller mindre omfattning eller, i brist på anslutning från annat håll, gå fram med eget initiativ, efter det riksdagen blivit hörd om detsamma?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Avgåvos följande motioner:

nr 188, av herr *Lindhagen*, angående de kristna sanningarnas omsättande i praktisk politik;

nr 189, av herr *Lindhagen*, om vidtagande av åtgärder för människornas avväpning m. m.;

nr 190, av herr *Winberg*, angående skrivelse till Konungen med begäran om utarbetade och framläggande av fullständig plan för militärväsendets totala avveckling;

nr 191, av herrar *von Koch* och *Petrén, Alfred*, om åvägabringande av utredning och förslag i fråga om befrämjande genom statens medverkan av äktenskapsbildningen i Sverige;

nr 192, av herr *Almqvist*, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning rörande en enhetlig organisation av folkbildningsarbetet i Sverige;

nr 193, av herr *von Koch*, angående det fria och frivilliga folkbildningsarbetets omläggning och utveckling;

nr 194, av herrar *von Koch* och *von Sydow*, om hänsynstagande till automobiltrafikens utveckling vid pågående revision av byggnadsstadgan för rikets städer;

nr 195, av herr *Rosén*, om åvägabringande av utredning och förslag angående åtgärder för beredande av nödig sjukvård åt befolkningen i övre Norrlands fjällbygder;

nr 196, av herr *Boberg* m. fl., om utredning i syfte att åvägbringa billigare tandvård;

nr 197, av herr *Lindqvist*, angående åtgärder för åstadkommande av ett verksamt utrotningskrig mot bostadssohyra;

nr 198, av herr *Borell* m. fl., angående förnyad utredning i fråga om ersättning till speceri- och diversehandlare för mistning av rättighet att sälja vin; samt

nr 199, av herr *Bäckström*, om utverkande av rättighet till utskänkning av öl och vin i riksdagsrestaurangen.

*Interpellation
i fråga om
framförande
av förslag till
en internationell
rättsordning.*
(Forts.)

Av dessa motioner blevo nr 188 och 189 på begäran bordlagda, varemot de övriga nu hänvisades, nr 190—193 till kammarens första tillfälliga utskott samt nr 194—199 till kammarens andra tillfälliga utskott.

Efter föredragning av den vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionen nr 44 blev densamma på begäran bordlagd.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Bergström, Gustaf</i> , fr. o. m. den 2 t. o. m. den 10 nästk. februari;								
» <i>Olsson, P. Magnus</i> ,	»	»	2	»	»	12	»	» och
» <i>Pettersson, Olaus</i> ,	»	»	2	»	»	14	»	»

Kammarens sammanträde avslutades kl. 2,48 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.